

مهاجرت

یکی از وقایع مهم سیاسی قرن اخیر ایران

(۳)

شنبه ۲۵ رمضان ۱۳۳۳ قمری = ۱۵ مرداد ۲۴۷۴ شاهنشاهی (۱۲۹۴ شمسی) مطابق
۱۹۱۵ میلادی

ارتش امپراطوری آلمان بفرماندهی پرنس لئوپلد (لئوپولد) باویر شهر ورشو را تصرف کرد. در این موضوع، ویلهلم لیتن، کارمند عالی رتبه سفارت امپراطوری آلمان، در کتاب خود چنین مینگارد: کردار دولت امپراطوری آلمان از کرم انشاهان اطلاع میدهد که شهر ورشو بتصرف ارتش امپراطوری آلمان بفرماندهی پرنس لئوپلد باویر درآمد. وقتی این تلگراف رمز کشف شد آقای زهر دفتر دار سفارت امپراطوری تلگراف را فوراً بنظر پرنس رويس سفیر آلمان رساند و در جواب سؤال او که آیا خبر بجرانداده شود یا نه؟ پرنس رويس بیدرنگ اجازه انتشار خبر را داد بشرط اینکه اعلیحضرت شاه اولین کسی باشد که از خبر سقوط ورشو مطلع شود من فوراً بوسیله قاصد سوار خبر را برای نخست وزیر فرستادم و بتوسط یکی از روسای دربار این خبر مهم فوری بعرض اعلیحضرت شاه رسانده شد بعد وسیله دستگاه (استانسیل) خبر بزبان آلمانی و فارسی چاپ و پخش گردید. بعد از ظهر

* آقای ابوالقاسم کمال زاده مدیر کل سابق اداره کل انتشارات و تبلیغات کشور و منشی سفارت آلمان در تهران از مردان ورزیده تاریخ و سیاست معاصر.

بچه‌های روزنامه‌فروش با فریادهای (فوق‌العاده امروز - فتح بزرگ آلمان - تصرف ورشو) خبر را در پایتخت با اطلاع عموم اهالی رسانیدند - لیتن در کتاب خود می‌نویسد: «حالا معلوم شد چرا روسها دوزخ قبل قوای خود را از قزوین بسمت تهران حرکت دادند. آنان می‌ترسیدند خبر سقوط ورشو در طهران اغتشاش و ناامنی ایجاد کند. ولی بسیار ناشیانه عمل کردند زیرا ایرانیان حالا بکلی، بعکس آنچه روسها نقشه کشیده بودند، انتشار داده و می‌گفتند بر اثر سقوط ورشو و شکست قوای روس در ایران نظامیان روس بمواقع اولیه خود عقب نشستند. در عمارت شهری سفارت، افسر گارد محافظ سفارت آلمان نظامیان را بصف کرد در حالیکه تفنگ‌ها را با احترام بلند کرده بودند، بیرق آلمان را بالای سردر افراختند و هورا کشیدند. همچنین در سفارت شمیران بیرق را بالا بردند. بدین ترتیب باز ثابت شد که سرنوشت بشر را نمی‌توان پایدار و استوار دانست، دیروز بیرق آمریکا را آماده کرده بودند تا در صورت بروز خطر بر سردر بالا برند و امروز بیرق سیاه و سفید و قرمز آلمان را بالا کشیدند و بپایش فنگ سلام دادند و سقوط سومین شهر بزرگ روسیه را جشن گرفتند.

عقیده نگارنده: با ملاحظه نوشته آقای لیتن معلوم میشود دولت ایران از وقایع و جریانات جنگ جز آنچه متفقین (روس و انگلیس و فرانسه) میخواستند و انتشار میدادند بهیچوجه اطلاع نداشت و حتی دربار شاهنشاهی و هیئت دولت با خارج ابدآ ارتباط نداشتند و بهین سبب با توقف کارداران آلمان در غرب ایران مخالفت میکردند و نمیخواستند دولت ایران با آلمان مستقیماً ارتباط پستی یا تلگرافی داشته باشد. در صفحات آینده ملاحظه خواهید فرمود که قنصل آلمان در کرمانشاهان با چه فداکاری زائد الوصف نگذاشت ارتباط او با طهران قطع شود.

چهارشنبه ۲۹ رمضان ۱۳۳۳ قمری = ۱۹ مرداد ۲۴۷۴ شاهنشاهی = ۱۲۹۴ شمسی
مطابق ۱۱ اوت ۱۹۱۵ میلادی

مسیو کامینسکی (کامینسکی) نماینده وزارت تجارت روس در طهران با آقای سردار کبیر برادر محمدولی خان خلعت‌بری سپه‌دار اعظم در ضمن گفتگو گفته بوده است. سالداتهای روس مقیم قزوین در نظر دارند آقای کاردرف (کاردرف) کاردار آلمان را که بدماوند برای شکار رفته است دستگیر کنند. این خبر فوراً محرمانه با اطلاع وزیر مختار آلمان رسید ایشانهم بدون فوت وقت شارژدافر آلمان را از موضوع مطلع ساختند و او قبل از رسیدن نظامیان روس بدماوند حرکت کرد و از خطر اسارت جان بدربرد. بعد از چند ماه عین این واقعه برای سفیر کبیر عثمانی پیش آمد و نظامیان روس مشارالیه را با اتفاق وابسته نظامی اطروش و دکتر اشتهمپ (اشتمپ) دندانسار دربار شاهنشاهی، در قریه وردآورد

بین راه کرج و طهران دستگیر و بستاد ژنرال باراتف تحویل دادند. نظامیان روس با اعتراض دولت ایران توجه نکردند. سفیر کبیر عثمانی و وابسته نظامی اطیش را از ایران خارج ساختند اولی را از راه سوئد بعثمانی فرستادند و دومی را در روسیه بساردوگاه افسران بازداشتی روانه کردند.

جمعه اول شوال ۱۳۳۳ قمری = ۲۱ مرداد ۲۴۷۴ شاهنشاهی ۱۲۹۴ شمسی مطابق
۱۳ اوت ۱۹۱۵ میلادی

امروز عید فطر بود - آقای مستوفی الممالک هنوز بتشکیل هیئت دولت موفق نشده و بهمین مناسبت پشت سر شاه ایستاده بود. از طرف سفارتین روس و انگلیس منتهای جهد و کوشش میشد که آقای مستوفی الممالک نتواند هیئت دولت را تشکیل دهد. آقای موتمن الملك رئیس مجلس با اتفاق دوازده تن نمایندگان برای عرض تبریک عید فطر شرفیاب شده بودند.

شنبه دوم شوال ۱۳۳۳ قمری = ۲۲ مرداد ۲۴۷۴ شاهنشاهی ۱۲۹۴ شمسی مطابق
۱۴ اوت ۱۹۱۵ میلادی

قوای نظامی انگلیس بندر بوشهر را تصرف و افراد ژاندارم را خلع سلاح کردند و ادارات دولتی را رسماً در اختیار گرفتند.

سه شنبه ۵ شوال ۱۳۳۳ قمری = ۲۵ مرداد ۲۴۷۴ شاهنشاهی ۱۲۹۴ شمسی مطابق ۱۷
اوت ۱۹۱۵ میلادی

بعد از ظهر، آقای مستوفی الممالک هیئت دولت جدید را در قصر سلطنت آباد بشرح زیر معرفی کرد:

آقای مستوفی الممالک رئیس الوزراء و وزیر کشور - محمدولی خان سپهبد اعظم
وزیر جنگ - پرنس علاء السلطنه (محمد علی خان) وزیر عدلیه - وثوق الدوله (میرزا حسن خان)
وزیر مالیه محتشم السلطنه (میرزا حسن خان) وزیر خارجه - مستشار الدوله (محمد صادق
خان) وزیر پست و تلگراف - حکیم الملك (میرزا ابراهیم خان) وزیر معارف و اوقاف - شهاب الدوله
«اسدالله میرزا» وزیر فوآند عامه و تجارت -

روز بعد، بر اثر تحریک سفارت روس و ملاقات یسورینف (یوریوف) ترجمان سفارت روس و اصرار او وزیر جنگ (آقای سپهبدار) از عضویت هیئت دولت سرباز زد و آقای مستوفی الممالک در موقع معرفی وزراء بمجلس شورای ملی اظهار داشت وزیر جنگ را بعداً معرفی خواهد نمود.

پنجشنبه ۷ شوال ۱۳۳۳ قمری = ۲۷ مرداد ۲۴۷۴ شاهنشاهی ۱۲۹۴ شمسی مطابق ۱۹
اوت ۱۹۱۵ میلادی

بار دیگر انگلیسها تهدید کردند که نظر به بینظمی هائی که در بوشهر جریان دارد

تشنون وارد خواهند کرد ضمناً عواید تلگرافخانه را ضبط کردند .

اردوی شیخ حسین خان چاکوتاهی و زایر خزرخان و رئیس علی خان باتنکستانی ها در مقابل انگلیس ها شدیداً مقاومت و ایستادگی نمودند . از طرف دیگر اهالی شیراز باتفاق چند نفر از علماء اردوئی تشکیل دادند و از شهر خارج شدند و میخواستند بهوشهر بروند .
جمعه ۸ شوال ۱۳۳۳ قمری = ۲۸ مرداد ۲۴۷۴ شاهنشاهی ۱۲۹۴ شمسی مطابق ۲۰ اوت ۱۹۱۵ میلادی

روزنامه پروردین بمدریت موید الشریعه گیلانی باقای وثوق الدوله وزیر مالیه حملات شدید کرده بود و وزیر مالیه باقای رئیس الوزراء شکایت برد و تقاضای توقیف روزنامه را کرده و متذکر شده است در صورتیکه روزنامه توقیف نشود استعفا خواهد کرد . معروف است روزنامه پروردین به تحریک سردار محی و میرزا کریم خسان رشتی برای متزلزل ساختن کابینه آقای مستوفی الممالک علیه وزیر مالیه اقدام کرده اند این دو نفر تا چندی قبل در زمره سانیکه پسوخیتانف (پ و خ ی ت ا ن و ف) ژنرال قنسول روس بود از طرفداران سیاست روس بودند و اکنون مجرمانه با سفارت عثمانی ارتباط دائر کرده اند . آقای مستوفی الممالک برای حفظ احترام وزیر مالیه دولت خود دستور توقیف روزنامه پروردین را صادر کرد و این دستور فوراً بموقع اجرا گذارده شد .

یکشنبه ۱۰ شوال ۱۳۳۳ قمری = ۳۰ مرداد ۲۴۷۴ شاهنشاهی ۱۲۹۴ شمسی مطابق ۲۲ اوت ۱۹۱۵ میلادی

دولت ایران بسفرای خود در انگلستان و روسیه تلگرافی دستورداد در موضوع اشغال بندر بوشهر توسط انگلیسها اعتراض کنند .

دوشنبه ۱۱ شوال ۱۳۳۳ قمری = ۳۱ مرداد ۲۴۷۴ شاهنشاهی ۱۲۹۴ شمسی مطابق ۲۳ اوت ۱۹۱۵ میلادی ،

امروز قبل از ظهر ، آقای مشاور الممالک معاون وزارت خارجه بسفارت انگلیس رفت و در باره اشغال بندر بوشهر با اولیای سفارت انگلیس مذاکره کرده ولی نتیجه نگرفت و موکول بمذاکره با وزیر خارجه شد .

مانده دارد